

O BOWIĄZEK ROZLICZANIA SIĘ PRZEZ PRZEDSIĘBIORCĘ ZA POŚREDNICTWEM RACHUNKU PŁATNICZEGO

Materiał przygotowany w ramach edukacji prawnej, zmierzającej do zwiększenia świadomości prawnej społeczeństwa przez:

Kancelarię Radcy Prawnego

dr Małgorzaty Maliszewskiej

ul. Szczęśliwicka 27a lok. 3, 02-323 Warszawa

tel. (22) 822 30 30, prawnik@drmaliszewskakancelaria.com

AKTY PRAWNE

Obowiązek rozliczania się przez przedsiębiorcę za pośrednictwem rachunku płatniczego wynika z:

- 1) ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców,
- 2) ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- 3) ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych.

USTAWA Z DNIA 6 MARCA 2018 r. PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW

Zgodnie z art. 19 ustawy „*Dokonywanie lub przyjmowanie płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą następuje za pośrednictwem rachunku płatniczego przedsiębiorcy, w każdym przypadku gdy:*

- 1) stroną transakcji, z której wynika płatność, jest inny przedsiębiorca oraz*
- 2) jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, przy czym transakcje w walutach obcych przelicza się na złote według średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania transakcji”.*

USTAWA Z DNIA 19 SIERPNI 2011 r. O USŁUGACH PŁATNICZYCH

Konsekwencją wprowadzenia obowiązku dokonywania lub przyjmowania płatności związanych z wykonywaną przez przedsiębiorcę działalnością gospodarczą za pośrednictwem rachunku płatniczego jest obowiązek posiadania przez przedsiębiorcę rachunku płatniczego.

W świetle art. 1 ust. 1 pkt. 25 ustawy rachunkiem płatniczym jest *„rachunek prowadzony dla jednego lub większej liczby użytkowników służący do wykonywania transakcji płatniczych, przy czym przez rachunek płatniczy rozumie się także rachunek bankowy oraz rachunek członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, jeżeli rachunki te służą do wykonywania transakcji płatniczych”*.

NARUSZENIE OBOWIĄZKU DOKONYWANIA ROZLICZEŃ ZA POŚREDNICTWEM RACHUNKU PŁATNICZEGO

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców nie przewiduje „kar” za naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku dokonywania rozliczeń za pośrednictwem rachunku płatniczego.

Jednakże ustawodawca przewidział swoje sankcje podatkowe za naruszenie przedmiotowego obowiązku.

USTAWA Z DNIA 26 LIPCA 1991 r. O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH

Zgodnie z art. 22p ust. 1 pkt 1 ustawy „Podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą nie zaliczają do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców została dokonana bez pośrednictwa rachunku płatniczego”.

W przypadku realizacji płatności bez pośrednictwa rachunku płatniczego przedsiębiorca może ponieść określone konsekwencje wynikające z art. 22p ust. 2 ustawy, tj. „W przypadku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców została dokonana z naruszeniem ust. 1, podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą w tej części:

- 1) zmniejszają koszty uzyskania przychodów albo
- 2) w przypadku braku możliwości zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów - zwiększają przychody

- w miesiącu, w którym odpowiednio została dokonana płatność bez pośrednictwa rachunku płatniczego, został zlecony przelew albo płatność została dokonana z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności”.

USTAWA Z DNIA 15 LUTEGO 1992 r. O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH

Zgodnie z art. 15d ust. 1 pkt 1 ustawy „Podatnicy nie zaliczają do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców:1) została dokonana bez pośrednictwa rachunku płatniczego”.

W przypadku realizacji płatności bez pośrednictwa rachunku płatniczego przedsiębiorca może ponieść określone konsekwencje wynikające z art. 15d ust. 2 ustawy, tj. „W przypadku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów kosztu w tej części, w jakiej płatność dotycząca transakcji określonej w art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców została dokonana z naruszeniem ust. 1, podatnicy w tej części:

- 1) zmniejszają koszty uzyskania przychodów albo
  - 2) w przypadku braku możliwości zmniejszenia kosztów uzyskania przychodów - zwiększają przychody
- w miesiącu, w którym odpowiednio została dokonana płatność bez pośrednictwa rachunku płatniczego, został zlecony przelew albo płatność została dokonana z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności”.

PRZEDSIĘBIORCA JAKO INSTYTUCJA OBOWIĄZANA

W świetle art. 2 ust. 1 pkt 23 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu do instytucji obowiązanym zalicza się „przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane”.

Powyższe oznacza, iż na przedsiębiorcy, który przyjmuje lub dokonuje płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, spoczywają określone obowiązki informacyjne wynikające z przedmiotowej ustawy, m. in.:

- informowanie Generalnego Inspektora o transakcjach ponadprogowych,
- informowanie Generalnego Inspektora o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- przekazywanie Generalnemu Inspektorowi żądanych przez niego informacji w określonym przez Generalnego Inspektora terminie,
- informowanie Generalnego Inspektora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu (transakcje podejrzane),
- informowanie Generalnego Inspektora o przeprowadzeniu podejrzonej transakcji,
- przekazywanie Generalnemu Inspektorowi przygotowanej przez instytucję obowiązaną swojej oceny ryzyka oraz innych informacji, które mogą mieć wpływ na krajową ocenę ryzyka;
- informowanie właściwego prokuratora o uzasadnionym podejrzeniu, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub mają związek z takim przestępstwem;
- informowanie właściwego prokuratora o dokonaniu przez instytucję obowiązaną transakcji, o której mowa powyżej.

PRZEDSIĘBIORCA JAKO INSTYTUCJA OBOWIĄZANA

Ustawa przewiduje, że na przedsiębiorcę naruszającego obowiązki informacyjne może zostać nałożona pieniężna lub niepieniężna kara administracyjna.

Do kar administracyjnych zalicza się:

- 1) publikację informacji o instytucji obowiązanej oraz zakresie naruszenia przepisów ustawy przez tę instytucję w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- 2) nakaz zaprzestania podejmowania przez instytucję obowiązaną określonych czynności,
- 3) cofnięcie koncesji lub zezwolenia albo wykreślenie z rejestru działalności regulowanej,
- 4) zakaz pełnienia obowiązków na stanowisku kierowniczym przez osobę odpowiedzialną za naruszenie przez instytucję obowiązaną przepisów ustawy, przez okres nie dłuższy niż rok,
- 5) karę pieniężną.

Karę pieniężną nakłada się do wysokości dwukrotności kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez instytucję obowiązaną w wyniku naruszenia albo - w przypadku gdy nie jest możliwe ustalenie kwoty tej korzyści lub straty - do wysokości równowartości kwoty 1 000 000 euro.

ORZECZNICTWO

„Można założyć, że celem normy z art. 22 ust. 1 ustawy z 2004 r. o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej było stworzenie warunków umożliwiających większą przejrzystość finansów prowadzonych przez przedsiębiorców. Ma to istotne znaczenie w prawie podatkowym, gdzie ogranicza możliwość uchylania się od płacenia podatków przez ukrywanie obrotów oraz w prawie karnym, gdzie przeciwdziała zjawisku tzw. „prania brudnych pieniędzy” oraz udaremnianiu egzekucji wierzytelności. Nie sposób nie zauważyć, że norma ta odgrywa jednak również istotną rolę w prawie cywilnym, chroniąc wierzyciela przed działaniami dłużnika - przedsiębiorcy, mającymi na celu usunięcie aktywów, koniecznych do zaspokojenia roszczeń” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 maja 2009 r., sygn. akt I ACa 259/09).

„Zakres regulacji zawartej w przepisie art. 22 ust. 1 u.s.d.g. odnosi się wyłącznie do przedsiębiorców zdefiniowanych w art. 4 u.s.d.g. oraz działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 u.s.d.g. W tym kontekście użyty w treści tego przepisu niedookreślony termin „transakcja” można definiować jako umowę, której przedmiotem jest odpłatne dostarczanie towaru lub odpłatne świadczenie usług, jeżeli strony tej umowy zawierają ją w związku z wykonywaną przez siebie działalnością gospodarczą lub zawodową” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 września 2015 r., sygn. akt II GSK 1610/14).

„W przypadku każdej transakcji o wartości przekraczającej 15.000 zł istnieje obowiązek dokonywania płatności za pośrednictwem rachunku płatniczego. Przepisy nie wyłączały z kosztów jedynie nadwyżki płatności ponad wartość 15.000 zł, lecz każdą płatność (bez względu na jej wartość/kwotę) dokonaną z pominięciem rachunku bankowego, jeżeli jest dokonywana w ramach transakcji o wartości przekraczającej 15.000 zł. Z treści art. 15d u.p.d.o.p. wynika, że jeżeli podatnik chce zaliczyć poniesione koszty do kosztów uzyskania przychodów to płatność transakcji musi zostać dokonana za pośrednictwem rachunku płatniczego. Taki warunek spełnia też przelew na rachunek bankowy innej osoby na zasadzie przekazu, o którym mowa w art. 921¹ k.c. Natomiast inaczej sytuacja kształtuje się w pozostałych przypadkach, gdy płatność wynagrodzenia na podstawie wystawionej faktury zostanie dokonana za pośrednictwem rachunku bankowego skarżącej, ale nie bezpośrednio na rachunek bankowy podwykonawcy, tj. przekazem pocztowym (lub za pomocą usługi świadczonej na podobnych zasadach (np. ekspres pieniężny), lub przez bezpośrednią realizację wypłaty przez podwykonawcę z rachunku bankowego skarżącej w kasie banku na podstawie odpowiedniego upoważnienia” (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt I SA/GI 913/19).

BIBLIOGRAFIA

1. Bielecki L., *Komentarz do ustawy - Prawo przedsiębiorców*, [w:] *Konstytucja biznesu. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, 2019.
2. Pietrzak A., *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, 2019.
3. Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.
4. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych.
5. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2001 r. o usługach płatniczych.
6. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.
7. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

Dziękuję za uwagę!

Kancelaria Radcy Prawnego

dr Małgorzaty Maliszewskiej

ul. Szczęśliwicka27a lok. 3, 02-323 Warszawa

tel.(22) 822 30 30, prawnik@drmaliszewskakancelaria.com